

соціальної політики, місцеві органи соціального захисту, центри надання адміністративних послуг та інші установи, що забезпечують оперативне реагування на потреби населення. В умовах війни важливу роль відіграють мобільні бригади соціальної допомоги та гарячі лінії для оперативного інформування громадян.

Фінансування соціальних програм здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також за підтримки міжнародних організацій та донорів. Держава перерозподіляє бюджетні кошти з урахуванням пріоритетних потреб, забезпечуючи фінансування програм підтримки найбільш вразливих верств населення. Зокрема, залучаються ресурси благодійних фондів та громадських організацій для додаткової підтримки постраждалих [7].

Для забезпечення ефективності реалізації соціальної функції впроваджуються механізми моніторингу та контролю за наданням соціальних послуг. Це включає аудит використання бюджетних коштів, оцінку якості наданих послуг та зворотний зв'язок від отримувачів допомоги. Такі заходи дозволяють виявляти недоліки та оперативно вносити корективи в процес надання соціальної підтримки [8]. Держава активно взаємодіє з громадськими та волонтерськими організаціями, які надають допомогу постраждалим від війни. Це партнерство дозволяє розширити обсяг та підвищити якість соціальних послуг, забезпечуючи більш повне задоволення потреб населення.

Отже, механізм реалізації соціальної функції Української держави в умовах воєнного стану є багатокomпонентною системою, що забезпечує адаптацію соціальної політики до викликів воєнного часу. Ефективне правове регулювання, чітка інституційна структура, належне фінансове забезпечення, дієвий моніторинг та тісна співпраця з громадянським суспільством є ключовими елементами цього механізму. Їх злагоджена робота сприяє підтримці соціальної стабільності та забезпеченню добробуту громадян навіть у найскладніших умовах.

1. Куліченко А. В. Соціальна функція держави під час воєнного стану. *Українське суспільство в умовах воєнного стану: сучасні виклики та напрямки розвитку*: матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 6 червня 2022 р.). Одеса : Фенікс, 2022. С. 39-41.

2. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 6 (72). С. 80-84.

3. Наливайко І. О. Еволюція соціальних стандартів та гарантій у правовій системі України: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 46-47.

4. Nalyvaiko, I. (2023). The influence of social standards and social guarantees on improving the quality of life of citizens: legal analysis and socio-economic consequences. *Philosophy, Economics and Law Review*, 3(2), 146-153.

5. Мельничук С. М. Функції сучасної держави в умовах воєнного стану. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2023. № 1 (101). С. 23-35.

6. Наливайко Л. Р. Поняття та основні ознаки функцій держави. *Правова держава*. 2005. № 16. С. 177-191.

7. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. 2022.

8. Соціальні права в Україні під час війни. *Рада Європи*. 2022.

Іван ПАТАЛАХА

аспірант кафедри теорії та історії
держави та права, конституційного
права та прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

БІЛЛЯ ПРО ПРАВА 1791 РОКУ ЯК ВИЯВ ВІДДАНOSTІ АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ АНГЛОСАКСОНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ ТРАДИЦІЇ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

Під час підготовки тез цієї доповіді автор визначив за мету на основі аналізу Білля про права 1791 року, що складається з перших десяти поправок до Конституції США, аргументувати тезу про відданість американського народу англосаксонській правовій традиції у сфері здійснення правосуддя.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність використання діалектичного методологічного підходу, а також спеціально-юридичного та логічного методів дослідження.

Звернемося до представлених у 1789 році Конгресу США перших десяти поправок до Конституції Сполучених Штатів Америки, які мали назву «Білль про права» й безпосередньо торкалися прав і свобод людини. У контексті питання, що складає предмет розгляду, ми розглянемо лише ті із них, які мають відношення до діяльності судів.

Зазначимо, що в юридичній літературі обґрунтовано наголошується, що американський Білль про права вельми своєрідно гарантує права і свободи, бо ж зокрема використовується негативний спосіб їх формулювання (заборона будь-якому суб'єкту обмежувати/порушувати відповідне право або свободу). Послугувавшись вищевказаним способом, творці аналізованого юридичного документу тим самим підтвердили відданість ідеям природного права. До того ж, основний наголос у такому способі текстуального вираження прав і свобод людини (тобто, їх конституційному закріпленні) зроблений не на їх проголошенні, а на механізмі гарантування, прагненні не допустити свавілля державної влади, встановити межі відносно людини [1, с. 330-331].

Аналіз змісту перших десяти поправок до Конституції США свідчить про те, що з погляду сучасної правничої науки значна частина гарантій прав і свобод людини може бути віднесена до тих, що торкаються організації і діяльності суду, так званих «судових гарантій». Підтвердженням цьому умовиводу є зміст першоджерела – Білля про права 1791 року, що став невід'ємною частиною Конституції Сполучених Штатів Америки.

Насамперед, поправка під номером чотири гарантує право американських громадян на охорону особи, її житла, особистих паперів і майна від необґрунтованих арештів та обшуків. Указаною поправкою передбачено імперативний припис, відповідно до якого ордери на арешт чи обшук не можуть видаватися без достатніх підстав, підтверджених запевненням або присягою, з докладною вказівкою осіб, які підлягають арешту, місця обшуку, або ж речей, що мають бути вилучені [2].

Наступна, п'ята поправка до Конституції Сполучених Штатів Америки небезпідставно вважається досить вагомою складовою Білля про права, бо ж саме в ній містяться гарантії дотримання прав людини під час судового провадження. Зокрема, ця поправка:

1) дозволяє притягати до відповідальності за тяжкий злочин лише за поданням Великого журі присяжних (розширеної колегії присяжних, яка вирішує питання віддання під суд осіб, підозрюваних у вчиненні злочину) [3];

2) забороняє двічі притягувати особу до одного виду юридичної відповідальності (кримінальної) за вчинення одного й того ж самого злочину;

3) забороняє будь який вплив (фізичний, психологічний чи матеріальний вплив (примус)) на фізичну особу з метою спонукання її свідчити проти себе за обвинуваченням у будь-якому кримінальному злочині;

4) не допускає можливості позбавлення життя, свободи чи власності без законної процедури (таку процедуру ще називають належною правовою процедурою) й пов'язують її з англосаксонською правовою традицією у сфері здійснення правосуддя. Зазначена процедура передбачає можливість особи використовувати сукупність процесуальних прав, що мають на меті досягнення процедурної справедливості правосуддя [4]. Належна судова процедура розглядається як більш широке за обсягом поняття порівняно з належною правовою процедурою та включає як процесуальні гарантії захисту особистих прав, так і правові механізми обмеження свавілля держави в особі її органів і посадових осіб (насамперед, шляхом оскарження їх дій до суду) [5];

5) забороняє вилучення для громадських потреб об'єктів, що перебувають у приватній власності, без справедливої компенсації [6, с. 102].

Не менш вагоме значення має і шоста поправка до Конституції Сполучених Штатів Америки, яка також стосується/відноситься до належної судової процедури, насамперед, процедури розгляду кримінальних справ. Аналізована шоста поправка кожному обвинуваченому гарантує право:

1) на швидкий і публічний суд за участю неупереджених присяжних зі штату чи округу, де вчинено злочин, причому ці округи «закон має визначати законом наперед» [2];

2) бути поінформованим про причину та зміст обвинувачень;

3) мати очну ставку зі свідками, які свідчитимуть проти нього;

4) вимагати примусового виклику своїх свідків і для свого захисту вдаватися до допомоги адвоката [2].

Наступна, сьома поправка фактично підтверджує відданість американської системи

судочинства англійській судовій системі. Свідченням цьому є припис, згідно з яким «судові справи на підставі загального права, ... належать суду присяжних, і жодна справа, розглянута судом присяжних, не повинна розглядатися вдруге у будь-якому суді Сполучених Штатів, інакше ніж згідно з нормами загального права» [1, с. 340].

На окрему увагу заслуговує і восьма поправка до Конституції Сполучених Штатів Америки. Зокрема, аналіз змісту положення, що міститься у цій поправці, переконує в тому, що автори цієї поправки мали на меті забезпечити особу, яка вчинила кримінальний злочин, від надмірних застав, накладення надмірних штрафів або призначення жорстоких і незвичайних покарань, що також є виявом належної судової процедури у її завершальній стадії [2].

Таким чином, аналіз поправок, що складають зміст перших десяти поправок до Конституції Сполучених Штатів Америки (Білля про права) свідчить про відданість американського народу англосаксонській правовій традиції у сфері здійснення правосуддя. Наразі згадка про правосуддя міститься й у самій преамбулі досліджуваної Конституції.

1. Варунц Л. Д. Сполучені Штати Америки. Вступна стаття. *Конституції зарубіжних країн*: навч. посібник. Харків : Вид-во «ФІНН», 2009. 664 с.
2. Конституція Сполучених Штатів Америки. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/usa_const.htm.
3. Зінченко В. В. «Право народу» в конституційному законодавстві США та його міжнародне значення для ціннісної системи прав людини і демократії. *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2013. № 1. С. 183-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduetp_2013_1_31.
4. Михайленко В. В. Застосування належної правової процедури як завдання кримінального провадження. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 1(21). С. 1-17. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n1/20mvvzkr.pdf>.
5. Городовенко В. В. Належна правова процедура як загальноновизнаний стандарт функціонування судової влади. *Адвокат*. 2012. № 5. С. 12-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_5_2.
6. Гутів Б. І. П'ята поправка до Конституції США – як одна з основоположних норм захисту прав людини і громадянина. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право*. 2023. № 76(1). С. 97-102.

Микита СИДОРОВ

аспірант кафедри політології,
соціології та публічного управління
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
(м. Дніпро, Україна)

**ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇХНЯ РОЛЬ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Політична комунікація є невід'ємною складовою національної безпеки, оскільки визначає інформаційний простір держави, формує суспільні наративи та впливає на рівень соціальної стабільності. У сучасному світі, де інформаційні технології стали ключовим засобом взаємодії, контроль за інформаційними потоками набуває стратегічного значення. Використання технологій політичної комунікації може як зміцнювати, так і підривати стійкість держави, сприяючи формуванню єдиної ідентичності або, навпаки, посилюючи соціальні конфлікти.

У цифрову епоху політична комунікація стає основним механізмом впливу на масову свідомість. Вона не лише забезпечує передачу інформації, а й активно конструює соціальну реальність, визначаючи ключові орієнтири суспільства. Через інформаційні технології здійснюється маніпуляція суспільною думкою, формуються політичні міфи, а також відбувається легітимація влади. У цьому контексті стратегічна комунікація відіграє вирішальну роль у забезпеченні національної безпеки, адже дозволяє контролювати інформаційні загрози, нейтралізувати дестабілізаційні впливи та формувати єдиний суспільний дискурс.

Проте політична комунікація також створює нові виклики, зокрема поширення дезінформації, маніпулятивних технологій та інформаційних атак, що можуть сприяти